

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3094/2017. (IV. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.VI.21.738/2014/18. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Kozma Béla ügyvéd, 1068 Budapest, Király u. 88. II/23.) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló perben megállapított tényállás szerint a II. rendű alperes üzlettársával meg kívánta vásárolni a felperesi jogelőd tulajdonában álló ingatlant (a továbbiakban: ingatlan). A vételár nem állt rendelkezésükre, emiatt az ügylethez nagyobb összegű kölcsönre volt szükségük. A kölcsön folyósítására – közvetítőn keresztül – az I. rendű alperes (indítványozó) vállalkozott, aki a kölcsön fedezetéül az ingatlant kívánta felhasználni. Az érdekeltek 1996. március 27-én megjelentek a közjegyző előtt, és a 211/1996. ügyszámú okiratban a II. rendű alperes egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tett, amely szerint ötvenmillió forint kölcsönt vett fel a felperestől, és vállalta, hogy ezt az összeget kamataival együtt három hónapon belül visszafizeti. A közjegyző által kiállított másik, 212/1996. ügyszámú okirat szerint a felperes eladta az ingatlant negyvenötmillió forintért az I. rendű alperesnek, a vevő három hónapra visszavásárlási jogot engedélyezett a részére. A vételárat a felperes nem vette fel, az I. rendű alperes viszont huszonötmillió forint kölcsönt adott a II. rendű alperesnek három hónapos futamidőre, havi 10 %-os kamatra. Az I. rendű alperes a kölcsön összegéből az első havi kamatot levonta, további 2,5 millió forint pedig kifizetésre került a kölcsön összegéből a közvetítő részére. A felperes és a II. rendű alperes később írásban rögzítették, hogy közöttük kölcsönszerződés nem jött létre, a II. rendű alperes pedig kötelezettséget vállalt arra, hogy a huszonötmillió forint kölcsönt és kamatát visszafizeti az I. rendű alperesnek, a megállapodásnak azonban nem tett eleget. Az I. rendű alperes az adásvételi szerződés alapján tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyeztette, az ingatlant 1996. szeptember 27-én birtokba vette és attól kezdve használta.
- [3] A felperes 1996 augusztusában bírósághoz fordult, keresetében a közte és az I. rendű alperes között létrejött adásvételi szerződés, valamint a II. rendű alperes egyoldalú kötelezettségvállalását tartalmazó nyilatkozat érvénytelenségének megállapítását és az eredeti állapot helyreállítását kérte. Az I. rendű alperes a kereset elutasítását kérte, a II. rendű alperes a kereset teljesítését nem ellenezte. A Fővárosi Bíróság 2.P.27.502/1996/31. számú közbenső ítéletével megállapította, hogy az ingatlanra kötött adásvételi szerződés érvénytelen, a közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállalás tekintetében pedig a keresetet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 123. §-a alapján elutasította. A közbenső ítélet indokolása szerint az adásvételi szerződés színlelt volt, a peres felek valódi szerződési akarata ugyanis nem az ingatlan tulajdonjogának átruházására, hanem az I. és II. rendű alperes közötti kölcsönügyletre irányult, amely kölcsön visszafizetésének biztosítékaul szolgált a felperesi ingatlan. A közbenső ítéletet a másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság helybenhagyta, majd a jogerős határozatot – mint felülvizsgálati bíróság – hatályában fenntartotta.
- [4] Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása körében folytatódó perben az I. rendű alperes továbbra is a kereset elutasítását kérte, egyúttal viszontkeresetet is előterjesztett arra az esetre, ha a bíróság nem utasítaná el a keresetet. Az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése folytán megismételt eljárás során elhunyt felperesi jogelőd jogutódjaként perbe lépő felperes végleges keresetében annak megállapítását is kérte, hogy a felperesi jogelőd és az I. rendű alperes között az érvénytelenné nyilvánított adásvételi szerződésen kívül, azzal összefüggésben érvényes leplezett szerződés nem jött létre. A Fővárosi Törvényszék 71.P.25.917/2010/92. számú ítéletével elrendelte a felperes tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését, illetve az I. rendű alperes tulajdonjogának törlését. Kötelezte továbbá az I. rendű alperest, hogy ingóságaitól kiürítve adja

a felperes birtokába a perbeli ingatlant, fizessen a felperesnek használati díjat, kamatot, kártérítést és perköltséget. Az elsőfokú bíróság ezt meghaladóan a felperes keresetét, valamint az I. rendű alperes feltételesen előterjesztett viszontkeresetét elutasította.

- [5] Az ítélet ellen az I. rendű alperes élt fellebbezéssel. A Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.486/2014/10. számú ítéletével az I. rendű alperes viszontkeresete vonatkozásában a pert megszüntette és ebben a keretben az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezte. Az elsőfokú ítéletnek fellebbezéssel támadott egyéb rendelkezéseit a másodfokú bíróság részben megváltoztatta: elrendelte, hogy az I. rendű alperes javára 25 millió forint kölcsön és járuléki erejéig jelzálogjogot jegyezzenek be az ingatlan-nyilvántartásba, a felperes kártérítési igényét pedig teljes egészében elutasította.
- [6] A jogerős ítélet ellen a felperes és az I. rendű alperes is felülvizsgálati kérelemmel élt. A Kúria Pfv. VI.21.738/2014/18. számú ítéletével hatályában fenntartotta az ítéletet, indokolása szerint a másodfokú bíróság a kellően feltárt és helyesen megállapított tényállásból az ügy érdemét tekintve helyes jogi következtetéseket vont le, annak indokaival azonban csak részben értett egyet. A Kúria hangsúlyozta, hogy a jogerős közbenső ítélet alapján a felperes és az I. rendű alperes által kötött adásvételi szerződés színlelté válhat, amely dologi biztosíték adására, jelzálog biztosítására irányult. Mivel a régi Ptk. 207. § (6) bekezdése értelmében a színlelt szerződést a leplezett szerződés alapján kell megítélni, a Kúria álláspontja szerint a jogerős ítélet helyesen állapította meg az eredeti állapot helyreállítása során a jogkövetkezményeket. Megerősítette, hogy sem a kölcsönkövetelés, sem a jelzálogjog nem évült el, de erre irányuló kereseti kérelem hiányában elszámolásra a per keretei között nem volt lehetőség.
- [7] 2. Az indítványozó a Fővárosi Ítéltábla jogerős ítélete, és a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott ítélete ellen nyújtott be alkotmányjogi panaszt azt állítva, hogy a Kúria ítélete ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével. Az indítványozó szerint a jogállamiság elvét és a jogbiztonság követelményét sérti, hogy a per során eljáró bíróságok mellőzték védekezését, bizonyítását, továbbá a bizonyítási teher sem úgy alakult, ahogy azt védekező alperesként elvárta volna. A jogbiztonság sérelmeként jelölte meg azt is, hogy a bíróságok a per eldöntése során egymástól eltérő jogi álláspontra helyezkedtek. Tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmével kapcsolatban azt adta elő, hogy a közbenső ítéletre támaszkodó további bírói döntések vezettek ahhoz a jogi helyzethez, amelynek alapján „perbizonytalansága” fokozatosan nőtt, védekezési lehetősége korlátozódott, hatékonyan fellépni a felperes keresetével szemben viszontkeresetének elbírálásával sem tudott.
- [8] A Kúria ítéletével kapcsolatban kifogásolta, hogy abban saját korábban megfogalmazott álláspontja nem tükröződik vissza, továbbá, hogy a Kúria a leplezett szerződés érvényes tartalma jogkövetkezményéről erre irányuló kereseti kérelem nélkül döntött. A Kúria az indítványozó szerint a jogerős ítéletet úgy változtatta meg, hogy „a korábban előterjesztett kereset nem meríti ki, sőt azon túlterjeszkedik”, önkényesen szelektál a perben tett nyilatkozatok, bizonyítékok között. Állította, hogy önmagában a per 19 éves tartama is tisztességtelen, mert sérti a per észszerű határidőn belül történő befejezéséhez biztosított jogát. Állítása szerint a perben eljáró bíróságok alkotmányellenes módon, a tényállás valós, maradéktalan felderítése nélkül hoztak ítéletet, „közbenső ítélet megalkotásával korlátozták indokolásukat hol egyik, hol más úton és jogelvet szem előtt tartva.” Az indítványozó állítása szerint jogorvoslathoz való jogának sérelme a másodfokú ítélet vonatkozásában azáltal következett be, hogy a másodfokú bíróság az eljárás tisztességét is megsértve olyan ténybeli és jogi következtetéseket vont le ítéletében, amelyek ellen rendes jogorvoslatra nem volt lehetősége. Az indítványozó szerint a Kúria orvosolhatta volna jogsérelmét azzal, hogy a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi, új eljárást rendel el, és megjelöli iránymutatásként a védekezésében foglalt bizonyítás terjedelmét, ezzel szemben a Kúria ítéletével fenntartotta az alapjogi sérelmét okozó helyzetet.
- [9] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben előírt feltételeknek. Vizsgálata eredményeként az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okoknál fogva nem fogadható be.

- [10] 3.1. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. § szerint az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének az eszköze. Az indítványozó állítása szerint a támadott bírói döntések a B cikk (1) bekezdésében deklarált jogállamiság elvén alapuló jogbiztonság követelményének sérelmét okozták. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, amely szerint a jogbiztonság önmagában nem Alaptörvényben biztosított jog, így a B cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén lehet alapítani {például 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3066/2013. (II. 28.) AB végzés, Indokolás [9]; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [14]–[17]; 3167/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [13]}. Az indítványozó a támadott bírói döntésekkel kapcsolatban nem vetette fel a visszaható hatályú szabályalkalmazás tényét, ezért az Alkotmánybíróság gyakorlatára figyelemmel panaszának az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére alapított eleme érdemben nem vizsgálható.
- [11] 3.2. Az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az Alaptörvény, valamint az Abtv. szerint arra jogosult indítványa alapján jár el. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglaltakat. Az Abtv. 52. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság által lefolytatott vizsgálat az indítványban megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerint az indítványnak indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Ebből a jogszabályi feltételből az következik, hogy az indítványban be kell mutatni, hogy az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezésének indítványozó szerinti tartalmával a támadott bírói döntés miért ellentétes.
- [12] Az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét abban látja, hogy a közbenső ítélet jogerőre emelkedését követően kevésbé tudott hatékonyan fellépni a felperes keresetével szemben. Állította, hogy az eljáró bíróságok a valós tényállást nem derítették fel, a Kúria pedig erre irányuló kereseti kérelem hiányában rendezte a peres felek jogviszonyát az érvényes leplezett szerződés alapján. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kijelentéseit nem részletezte, nem támasztotta alá, az indítványban nem hivatkozott a támadott bírói döntésben megjelenő jogértelmezés alaptörvény-ellenességére sem. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a Kúria ítéletével szemben éppen csak megjelölt, de ki nem fejtett kifogások törvényességi, szakjogi szempontok alapján a bíróságok által megállapított tényállást és az abból levont következtetést, azaz a jogvita eldöntésének mikéntjét érintik, azok lehetséges alkotmányossági összefüggései az indítványból hiányoznak.
- [13] Az indítványozó állításaival összefüggésben az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az Alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. „Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, és az abból levont következtetés megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat” {3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [20]}.
- [14] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmére a per 19 éves tartama miatt is hivatkozott, azt állítva, hogy az eljárás elhúzódása önmagában is tisztességtelenné teszi az eljárást, sérti a per észszerű határidőn belül történő befejezéséhez biztosított jogát. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványnak ez az eleme sem felel meg a határozott és egyértelmű kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában meghatározott követelménynek: a per kétségtől igen hosszú tartamának megjelölésén kívül az indítvány az eljárás elhúzódásával összefüggésben sem egyéb tényeket, sem a pervezetés és az eljárás elhúzódása közötti kapcsolatot bemutató előadást, sem alkotmányossági összefüggéseket, érvelést, indokolást nem tartalmaz, érdemi el-

bírálásra emiatt nem alkalmas. Emlékeztet ugyanakkor az Alkotmánybíróság a 3024/2016. (II. 23.) AB határozatában kifejtett álláspontjára {Indokolás [14]–[21]}, melynek lényege szerint nincs eszköze az észszerű határidőn belül történő elbíráláshoz való alapjog hatékony védelméhez, az eljárás elhúzódása miatt keletkezett sérelmek orvoslásához. Az Alkotmánybíróság e határozatában rámutatott, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz bírói döntés ellen, annak megsemmisítésére irányul, az eljárás elhúzódása miatt keletkezett sérelmet ugyanakkor nem maga a bírói döntés, hanem az azt megelőző eljárás időtartama okozza. Az Alkotmánybíróság alapvetően ilyen okból jutott arra a megállapításra, hogy a bírói döntés megsemmisítésével nem tudja az eljárás elhúzódása miatt keletkezett sérelmet utólag orvosolni, ezért az ügyek észszerű határidőn belül történő elbírálásához való alapjog sérelme esetén közvetlenül a Pp. 2. §-ban szabályozott igény érvényesítésével célszerű fellépni.

- [15] Az indítványozó állította, hogy jogorvoslathoz való jogának sérelmét okozta már az is, hogy az elsőfokú ítéletet megváltoztató, szerinte jogsértő másodfokú ítélet ellen nem élhetett rendes perorvoslattal, azaz fellebbezéssel. Állítása szerint ezt az alapjogi sérelmet a Kúria orvosolhatta volna azzal, hogy hatályon kívül helyezi a jogerős ítéletet, a másodfokú bíróságot pedig új eljárás lefolytatására, új határozat hozatalára utasítja. Az indítványozó szerint a Kúria támadott ítélete azzal sértette meg jogorvoslathoz való jogát, hogy nem orvosolta sérelmét, a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a Kúria ítéletével összefüggésben a jogorvoslathoz való jog alkotmányos tartalmát érintő indokot, érvet nem jelölt meg, ilyen tartalommal álláspontot nem fejtett ki, alkotmányossági problémát, kérdést nem fogalmazott meg. Emlékeztet az Alkotmánybíróság egyébként arra, hogy töretlen gyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog a rendes jogorvoslatokra vonatkozik, a felülvizsgálat, mint rendkívüli – azaz a már jogerős határozatokkal szemben igénybe vehető – jogorvoslat nem része a jogorvoslathoz való jog alkotmányos tartalmának {lásd például 3035/2017. (III. 7.) AB végzés, Indokolás [6]}.
- [16] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az indítványnak a tisztességes eljáráshoz, illetve a jogorvoslathoz való jog sérelmét állító elemei nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában meghatározott feltételnek, mert a jogi képviselővel eljáró indítványozó csupán megjelölte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit, de a megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezések tartalma és a saját alapjogi sérelmei közötti összefüggést nem mutatta be, az indítvány alkotmányjogilag értékelhető indokolást, érvelést nem tartalmaz. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy „[i]ndokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség. Az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek pusztá felsorolása ugyanis nem ad kellő alapot az alkotmányossági vizsgálat lefolytatására [...]” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}.
- [17] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. április 11.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/608/2016.

